

InterMil-opdatering nr. 22 om folkeretten og verdens konflikter

Af Marc Schack & Astrid Kjeldgaard-Pedersen

27. maj 2024

InterMil-opdatering nr. 22 ser nærmere på de seneste udmeldinger fra Den Internationale Domstol (ICJ) og Den Internationale Straffedomstol (ICC) i relation til situationen i Gaza:

- Hvad indeholder ICJ's ordre af 24. maj 2024 i sagen *Sydafrika v. Israel*?
- Hvad indeholder ICC-anklagerens anmodning af 20. maj 2024 om udstedelse af arrestordre på tre Hamas-ledere og Israels premierminister Netanyahu og forsvarsminister Gallant?
- Hvad indeholder ICJ's ordre af 30. april 2024 i sagen *Nicaragua v. Tyskland*?

Hvad indeholder ICJ's ordre af 24. maj 2024 i sagen *Sydafrika v. Israel*?

Som beskrevet i [InterMil-opdatering nr. 7 om krigen i Israel/Palæstina](#) pålagde ICJ i sin ordre om midlertidige foranstaltninger af 26. januar 2024 bl.a. Israel at "take immediate and effective measures to enable the provision of urgently needed basic services and humanitarian assistance to address the adverse conditions of life faced by Palestinians in the Gaza Strip." Da Israel kort tid senere så ud til at forberede en større militær offensiv i Rafah, hvor omkring 1,4 millioner palæstinensere havde søgt tilflugt, anmodede Sydafrika den 12. februar 2024 om nye/modificerede foranstaltninger. ICJ-dommerne udtrykte denne gang bekymring for udviklingen, men fandt ikke behov for at udstede en ny ordre. Efter endnu en anmodning fra Sydafrika vurderede ICJ den 28. marts 2024 (se hertil [InterMil-opdatering nr. 21](#)), at hungersnød i Gaza var "setting in" og gav ordre til Israel om at tage "all necessary and effective measures to ensure, without delay, in full co-operation with the United Nations, the unhindered provision at scale by all concerned

of urgently needed basic services and humanitarian assistance, including food, water, electricity, fuel, shelter, clothing, hygiene and sanitation requirements, as well as medical supplies and medical care to Palestinians throughout Gaza, including by increasing the capacity and number of land crossing points and maintaining them open for as long as necessary". Sydafrikas fjerde anmodning om midlertidige foranstaltninger af 10. maj 2024 efterspurgt i lighed med de tre foregående en ordre til Israel om at indstille sin militære operation – i første omgang begrænset til Rafah-området, men under høringerne den 16.-17. maj 2024 udvidet til at omfatte hele Gaza. I [Order of 24 May 2024](#) kom ICJ for første gang Sydafrika i møde på dette punkt. 13 af de 15 dommere pålagde således Israel at "[i]mmediately halt its military offensive, and any other action in the Rafah Governorate, which may inflict on the Palestinian group in Gaza conditions of life that could bring about its physical destruction in whole or in part". Formuleringen har givet anledning til omfattende debat blandt folkeretsjurister – ikke mindst efter offentliggørelsen af separate udtalelser fra flere dommere, som viste intern uenighed om ordlydens klarhed og betydning. I en nøddeskal er stridspunktet, om den operative para. 57(2)(a) i ordren skal forstås som et krav om, at Israels aktuelle militære offensiv i Rafah i sin helhed skal indstilles øjeblikkeligt, eller om ordren – pga. relativsætningen "which may inflict...osv" er begrænset til den del af den militære offensiv, som indebærer en risiko for uoprettelig skade på palæstinenserne's plausible rettigheder under *Folkedrabskonventionen*. Med andre ord: Er det efter ordren op til Israel at vurdere, i hvilken udstrækning den aktuelle militære offensiv indebærer en sådan risiko? Eller har ICJ selv foretaget denne vurdering i forbindelse med ordren – og fundet at risikoen for fortabelse af rettigheder er til stede. Efter vores opfattelse er der næppe tvivl om, at "which may inflict..." skal læses relativt til både "[i]mmediately halt its military offen-

sive..." og "any other action...". Men det giver ikke mening at forstå "which may inflict..."-ledet som andet og mere end en understregning af ICJ's kompetencer under *Folkedrabskonventionen*. Det fremgår således klart af ordren, at dommerne *har* forholdt sig til situationen på jorden i Rafah, herunder til Israels håndtering af de humanitære udfordringer, og på den baggrund *har* konkluderet, at Israels militære offensiv i sin aktuelle udformning indebærer en yderligere risiko for uoprettelig skade på palæstinenserne plausibler rettigheder under *Folkedrabskonventionen*. Til trods for, at enkelte dommere giver udtryk for fortolkningstvivl i deres separate udtalelser, fremstår ordlyden i selve ordre i al væsentlighed klar. Denne udlægning underbygges endvidere af, at vi denne gang kun har fået en separat udtalelse fra én af de dommere, der i tidligere separate udtalelser har argumenteret for, at Israel skulle pålægges at stoppe (dele af) sine militæroperationer i Gaza. Ud over påbud om at indstille den igangværende offensiv i Rafah-området, indeholdt ordren af 24. maj 2024 også krav om, at Israel holder Rafah-grænseovergangen åben, tillader FN-mandaterede undersøgende organer adgang til Gaza, samt at Israel rapporterer tilbage til ICJ om relevante skridt, de har taget i den forbindelse.

Hvad indeholder ICC-anklagerens anmodning af 20. maj 2024 om udstedelse af arrestordre på tre Hamas-ledere og Israels premierminister Netanyahu og forsvarsminister Gallant?

Den 20. maj 2024 annoncerede ICC's chefanklager, Karim A.A. Khan, at han samme dag ville sende en anmodning til ICC-forundersøgelseskammer I om udstedelse af arrestordre mod fem navngivne personer: Hamas-lederne Yahya Sinwar, Mohammed Diab Ibrahim Al-Masri og Ismail Haniyeh, samt den israelske premierminister, Benjamin Netanyahu, og den israelske forsvarsminister, Yoav Gallant. Helt overordnet anklages Hamas-lederne for at være ansvarlige for terrorangrebet den 7. oktober 2023 og de alvorlige forbrydelser, som blev begået i den

forbindelse, samt for gidseltagningsituationen og den voldsomme behandling, som gidslerne har været udsat for, herunder voldtægter og andre seksuelle overgreb. Disse handlinger oversættes til otte konkrete krigsforbrydelser (drab, gidseltagning, voldtægt og anden seksuel vold, tortur, grusom behandling og krænkelse af den menneskelige værdighed) og forbrydelser mod menneskeheden (drab, udryddelse, voldtægt og anden seksuel vold, tortur og andre umenneskelige handlinger). Netanyahu og Gallant anklages i hovedsagen for at bruge udsultning af civile som krigsmetode samt for en række forbrydelser med relation hertil. Anklagemyndigheden vurderer, at Netanyahu og Gallant har begået handlingerne med det formål 1) at eliminere Hamas, 2) at sikre gidslernes returning, og 3) kollektivt at afstraffe den civile befolkning i Gaza. Handlingerne oversættes til syv specifikke krigsforbrydelser (udsultning af civile som krigsmetode, forsætlig tilføjelse af betydelig lidelse eller alvorlig skade på legeme eller helbred, eller grusom behandling, forsætligt drab og forsættelige angreb på civilbefolkningen) og forbrydelser mod menneskeheden (drab, udryddelse, forfølgelse og andre umenneskelige handlinger). Anklagemyndigheden mener, at alle fem personer bærer både et individuelt strafansvar og et strafansvar som militær og/eller civil overordnet. Det betyder, at de anklagede efter anklagerens opfattelse vil kunne dømmes for deres egne konkrete handlinger og for at have undladt at udøve behørig kontrol over underordnede. Da selve anmodningen om arrestordre er ikke offentliggjort, har vi ikke klarhed over, hvilke konkrete beviser anklageren lægger vægt på. Men de offentliggjorte udtalelser samt en rapport fra et Panel of Experts in International Law, der har understøttet anklagemyndighedens arbejde, indeholder interessante pointer. F.eks. er det bemærkelsesværdigt, at der vurderes at eksistere såvel en international som en ikke-international væbnet konflikt i Gaza, hvilket har betydning for, hvilke forbrydelser der kan retsforfølges. Herudover er det interessant, at ekspertpanelet vurderer, at Israel utvivlsomt blev besættelsesmagt i hele eller dele

af Gaza, efter man rykkede ind på landjorden, mens det rimeligvis også kan antages (som bl.a. Danmark gør), at Israel allerede var besættelsesmagt i Gaza inden 7. oktober 2023. Dette forhold har bl.a. implikationer for Israels retlige forpligtelser specifikt i relation til nødhjælp. Endelig er det relevant, at vi ifølge anklageren kan forvente flere anklager og/eller anklagede. Fsva. Hamas-lederne bemærkes det, at anklagemyndigheden bl.a. efterforsker seksuel vold begået den 7. oktober. Med hensyn til de israelske ledere fremhæves, at bl.a. den voldsomme bombningskampagne, herunder formentlig brugen af meget store bomber, er genstand for efterforskning.

Hvad indeholder ICJ's ordre af 30. april 2024 i sagen *Nicaragua v. Tyskland*?

Som beskrevet i [InterMil-opdatering nr. 21](#) har Nicaragua anlagt en ICJ-sag mod Tyskland med påstand om, at Tyskland gennem sin støtte til Israel har overtrådt *Folkedrabskonventionen* og den humanitære folkeret. Den 30. april 2024 vurderede ICJ, at der ikke var anledning til at følge Nicaraguas anmodning om en ordre om midlertidige foranstaltninger. I en afgørelse, der afviger fra det format, Domstolen har fulgt i sine seneste udmeldinger, herunder i *Sydafrika v. Israel*-sagen, vurderede ICJ med 15 stemmer mod 1, at "the circumstances, as they now present themselves to the Court, are not such as to require the exercise of its power under Article 41 of the Statute to indicate provisional measures." ICJ gennemgik dermed ikke de etablerede kriterier for udstedelse af ordrer om midlertidige foranstaltninger, men fremhævede især, 1) at Tyskland er bundet af *EU's Fælles Regler for våbeneksport* fra 2008 og *FN's Våbenhandelsstraktat* fra 2013 samt nationale tyske regler om fremstilling, markedsføring, og eksport af våben og andet militærudstyr, og 2) at der siden 2023 er sket et markant fald i antallet af tyske eksportlicenser, og at 98 % af disse licenser vedrører "other military equipment" og ikke "war weapons". Dommerne afslog imidlertid – uden nævneværdige tilkendegivelser om deres ræsonnement – Tysklands anmodning om at

få fjernet sagen fra ICJ's sagsliste. I ordrens afsluttende afsnit fremhævede ICJ, at domstolen "remains deeply concerned about the catastrophic living conditions of the Palestinians in the Gaza Strip, in particular in view of the prolonged and widespread deprivation of food and other basic necessities to which they have been subjected, as acknowledged by the Court in its Order of 28 March 2024." Dommerne understregede også – med reference til *The Wall*-afgørelsen fra 2004 og *Nicaragua*-dommen fra 1986, at alle stater i medfør af *Genève-konventionernes* fællesartikel 1 er forpligtet til "to respect and to ensure respect" for the Conventions "in all circumstances". Således tilføjer ordren af 30. april 2024 yderligere støtte fra ICJ til Den Internationale Røde Kors Komité's omdebatterede fortolkning af fællesartikel 1, som er nærmere beskrevet i [InterMil-opdatering nr. 21](#).

Om InterMil-opdateringerne:

InterMil-projektets forskere udsender løbende opdateringer om folkeretlige problemstillinger, der opstår i relation til aktuelle konflikter i verden. Vi adresserer både temaer, som har været rejst i medierne, og temaer, som er ligger i forlængelse af vores forskning.

Om InterMil:

InterMil gennemfører praksisnær juridisk forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for militære studier. InterMil-projektet blev etableret ved en aftale mellem Det Juridiske Fakultet (i samarbejde med Forsvarsakademiet) og Center for Militære Studier på Københavns Universitet som et led i implementeringen af forsvarsforliget 2018-2023.

Læs mere om InterMil her:

<https://jura.ku.dk/icourts/research/intermil/>

Kontakt os

Astrid Kjeldgaard-Pedersen, professor (astrid.kjeldgaard-pedersen@jur.ku.dk)
Marc Schack, lektor (marc.schack@jur.ku.dk)
Cornelius Wiesener, tt-adjunkt (cornelius.wiesener@jur.ku.dk)
Iben Yde, adjunkt (ibyd@fak.dk)